

Dr. hab. Ana ȘTEFĂRȚĂ
la 75 de ani

(n. 30 iulie 1939, s. Cotiujenii Mari, jud. Soroca)

Botanistă, domeniul de cercetare: paleobotanica.

Doctor habilitat în biologie (1997).

La 30 iulie a.c. doctorul habilitat Ana Ștefârță trece vama Timpului – cei 75 de ani de la venirea pe lume și cei 40 de ani de activitate științifică.

Născută într-o familie de buni și vrednici gospodari, Eugenia și Gheorghe Ștefârță, din satul Cotiujenii Mari jud. Soroca, a absorbit odată cu laptele mamei și dragostea față de tot ce include cuvântul Baștină. Acest frumos sat, vechi de peste 500 de ani, i-a ocrotit copilăria și adolescența, implantându-i în suflet fiorul admirației față de natură, de peisajele rurale și respectul pentru noblețea omului muncitor.

Absolvește, în anul 1956, Școala medie din satul natal, lucrează o perioadă la oficiul poștal. Între anii 1960-1965 este studentă la Universitatea de Stat din Tiraspol, la Facultatea de Biologie și Geografie, secția Biologie și Chimie. După absolvire este angajată în calitate de lector-asistent la Catedra de Botanică. Destinul a dorit să-l întâlnească pe viitorul academician Andrei Negru, tânăr pe atunci, care predă la aceeași instituție și-și începuse deja activitatea științifică în domeniul paleobotanicii. Generos din fire, el îi încredințează o colecție de mostre (80 de amprente foliare fosile), inițiind-o în misterele acestei științe. Entuziasmată, Ana Ștefârță organizează expediții și, la început cu ajutorul câtorva studenți, ulterior în cadrul expedițiilor comune cu Andrei Negru și Ștefan Manic, își mărește colecția până la 2000 mostre.

Disponând de un material atât de bogat și variat și susținând cu brio examenele, devine doctorandă a Grădinii Botanice a Academiei de Științe din Moldova, desfășurându-și studiile la Institutul de Botanică „V.L. Komarov” din Sankt Petersburg, în Laborato-

rul de Paleobotanică. Sub oblăduirea renumitului savant, Irina Ilinski, dar și grație propriei perseverențe și tenacități, susține cu succes teza de doctorat „Flora miocenă a satului Bursuc, Moldova”.

Revine la Chișinău, fiind angajată în Laboratorul Floră și Geobotanică, urcând pe scara ierarhică de la cercetător științific inferior până la cercetător științific principal, consacându-și viața Grădinii Botanice, unde activează și în prezent.

Pe parcursul întregii sale activități, a continuat să se ocupe cu minuțiozitate și chibzuință, abordând la nivel științific înalt, problemele actuale din domeniul ales – paleobotanica Miocenului. Abnegația cu care a muncit încontinuu s-a structurat într-o valoroasă teză de doctorat „Flora miocenă din interfluviul Nistru-Prut”, pe care a susținut-o cu mare succes în anul 1997, devenind doctor habilitat. Acest succes fusese ghidat și alimentat cu sfaturi prețioase de regretatul academician Andrei Negru, fondatorul școlii naționale de paleobotanică, care i-a fost consultant științific al lucrării.

Teritoriul studiat (interfluviul Nistru-Prut) oferă șansa de a pune în valoare o arhivă paleobotanică de mare interes științific pentru cunoașterea florelor din Miocenul Superior al Europei de Sud-Est. Sugestiile doctorului habilitat Ana Ștefărtă asupra legităților generale ale florogenezei din Sarmațianul Inferior, Sarmațianul Mediu, Meoțian și Ponțian se bazează pe materialul paleobotanic provenit din orizonturi stratigrafice precis datate (pe bază de resturi de moluște marine), fapt ce își are aplicare în practica lucrărilor paleogeografice.

Consacrata botanistă scoate din arhiva paleobotanică, care numără 13 milioane de ani, cele mai esențiale schimbări care au avut loc în procesul de dezvoltare a florei din Miocenul Superior. Procesul respectiv s-a desfășurat, după cum menționează Ana Ștefărtă, către sfârșitul Sarmațianului Inferior - începutul Sarmațianului Mediu, când s-a început substituirea treptată a genurilor subtropicale exotice prin cele temperate. Cercetătoarea a studiat flora Miocenului din teritoriul interfluvial Nistru-Prut, ceea ce e prețios nu numai pentru cunoașterea acestor floare vechi ancestrale, ci și pentru înțelegerea originii formării nucleului florei contemporane est-europene. Investigațiile sale contribuie la dezvoltarea și exemplificarea principiului științifico-metodologic de unitate a paleontologiei și neontologiei. Aceste investigații sunt indispensabile și inerente pentru cunoașterea evoluției organice, în general și a florogenezei, în special (a filogeniei).

După cum menționa remarcabilul savant al neamului românesc, regretatul Boris Matiencu, Ana Ștefărtă e un deschizător de noi etape și de alte niveluri de cercetare în paleobotanică. A reușit să reali-

zeze un tablou concludent nu numai a existenței unei flore bogate în diferite orizonturi ale Miocenului Superior, ci și să ne prezinte o abordare excepțional de valoroasă – evoluția acestora în Timp, în intervalul dintre Sarmațianul Inferior și Ponțianul Inferior, o perioadă de la 13 până la 8 milioane de ani.

Evidențierea diversității taxonomice, a particularităților ecologice și paleofitocorionomice a florei Miocene din interfluviul Nistru-Prut prezintă un interes deosebit pentru stabilirea etapelor succesive și a căilor evoluției florei neogene, cât și pentru relevarea factologică a proceselor de geneză a florei actuale europene. Studiarea amprentelor foliare fosile permite evidențierea componenței taxonomice la nivel de specie, fapt care servește ca bază factologică pentru analiza fitogeografică detaliată a florei Miocene și pentru stabilirea nu numai a tendinței generale a climatului, dar și a fluctuațiilor climaterice, a situației paleogeografice care au cauzat alternarea proceselor evolutive ale lumii vegetale miocenice est-europene.

Pentru prima dată, au fost evidențiate limitele răspândirii în timp (Sarmațian-Ponțian) a speciilor fosile și stabilite tipurile fitocomplexelor Miocenului Superior, evidențiate etapele dezvoltării florei și vegetației din teritoriul dat; complexul paleocarpologic Bursuc a fost completat cu 27 de genuri noi; au fost evidențiate elementele fitogeografice și relevată dinamica lor în timp; a fost confirmat procesul substituirii treptate a elementelor exotice (nord-american, est-asiatic) cu cel european și euro-caucazian.

Așadar, criteriul valoric al investigațiilor științifice ale doctorului habilitat Ana Ștefărtă include și următoarea concluzie: flora Miocenului Superior din teritoriul interfluviului Nistru-Prut numără 149 de specii ce revin la 93 de genuri atribuite la 58 de familii, dintre care 55 de genuri și 90 de specii au fost descoperite pentru prima dată pe teritoriul cercetat, iar 21 de specii au fost descrise pentru prima dată în calitate de taxoni noi în știință.

Ca rezultat al unei munci fructuoase, savanta evidențiază rolul esențial al elementelor mediteraneene în flora Sarmațianului Inferior. În paralel cu formațiunile silvice mezofile, în vegetația Sarmațianului Inferior din interfluviul Nistru-Prut un rol deosebit revine formațiunilor xerofile, de tipul *makvis* și *gariga*. Astfel a fost confirmată existența în Sarmațianul Inferior a cronoflorei *Mastixia*.

Pe baza cercetărilor paleofoliologice, a fitocomplexelor evidențiate, au fost identificați parametrii paleoclimatici ai Sarmațianului Inferior și Sarmațianului Mediu, ai Meoțianului și Ponțianului. În seria de noutăți se atribuie și plasarea fitocomplexului Bursuc în rândul taxonilor paleofloristici cu statut de „Floră etalon” pentru Sarmațianul Inferior al Paratetisului de Est, deoarece dispune de o vastă

diversitate taxonomică și de un specific compozițional floristico-fitocenotic unic.

Stabilirea de către mult stimata dnă Ana Ștefârță a faptului că începutul procesului activ de formare a florei contemporane est-europene își are rădăcinile în complexele floristice ale Sarmațianului Mediu, Meoțianului și Pontianului din Miocenul Superior, este o concluzie de mare importanță și se consideră un deosebit aport în elucidarea problemelor din domeniul paleobotanicii.

Ana Ștefârță a adus dovezi concludente în susținerea ipotezei, potrivit căreia principiul de bază al evoluției, în cazul dat a florogenezei, îl constituie mecanismul de substituție a unei flore prin alta, acesta fiind pilonul central al studiilor sale științifice. Academicianul Constantin Toma de la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași, România, afirmă că doamna Ana Ștefârță cu realizările sale atât de importante poate intra liber în Panteonul Științei.

Remarcabilul Hrant Avakian menționa că viața este un dar și o misiune. În cazul Anei Ștefârță, misiunea ei vitală s-a încununat cu mari succese, deoarece a devenit un nume de talie internațională, lucrările ei fiind publicate în reviste de prestigiu atât din țară, cât și peste hotarele ei. Rezultatele științifice sunt expuse în 65 de lucrări științifice, printre care monografia *Раннесарматская флора Бурсука* (1974). Este coautoare la 9 monografii: *Ископаемые растения СССР*, т. I (1974); т. II (1982); *Растительный мир Молдавии*, т. I, II (1986); т. IV (1988); т. V (1989); *Primul raport național cu privire la Diversitatea Biologică* (2000); *Lumea vegetală a Moldovei. Plante cu flori-1* vol. II, (2005); *Lumea vegetală a Moldovei. Plante cu flori-2*, vol. III, (2006); *Ископаемые цветковые растения России и сопредельных государств. Nictaginaceae – Salicaceae*, т. IV, (2005).

Ana Ștefârță a acumulat o colecție de mostre foliare fosile excepțională prin diversitatea speciilor, care va alcătui o considerabilă și semnificativă componentă a viitorului Muzeu de Botanică al Grădinii Botanice (Institut) a Academiei de Științe din Moldova. Cu o deosebită dăruire se consacră și studiului florei actuale a Basarabiei.

Pentru munca sa, care depășește patru decenii, a fost apreciată cu Diploma de Recunoștință a Academiei de Științe a Republicii Moldova (2000). În anul 2001 i s-a conferit titlul onorific de „Om Emerit”.

Acum, când distinsa savantă înscrie încă un cerc de aur în tulpina arborelui său vital, să-i urăm în continuare multă sănătate, succese în domeniul pe care și l-a ales drept satelit al vieții și multă fericire!

Dr. Eugenia Manea-Cernei

Dr. Valentina Cantemir

Acad. Teodor Furdul